

Sak 15/22 Kun én gang: Hvordan kommer vi dit?

Behandlingssak

Forslag til beslutning

- Skate erkjenner utfordringsbildet, og tar et eierskap for å bedre forvaltningen av nasjonale grunndata, og herunder oppfordrer KDD til å understøtte arbeidet
- Skate gir tilslutning til foreslått målbylde
- Skate utnevner en styringsgruppe bestående av utvalgte Skatemedlemmer som får i oppdrag å prioritere og gjennomføre nødvendig tiltak med utgangspunkt i tiltakene under
- Skate ber styringsgruppen legge frem en tiltaks- og gjennomføringsplan i tråd med signaler om ambisjonsnivå

Presentasjon av saken**Formål med saken**

Dette er en oppfølging til Skatesak [1/22 Kun én gang: Hvordan kommer vi dit?](#) fra mars 2022. Felles krav og retningslinjer for autoritative data har vært en del av målbylde for informasjonsforvaltning siden det ble behandlet av Skate i 2015. Felles autoritative datakilder er blant annet knyttet til målsetningen om «Kun én gang», som skal motvirke at brukerne blir spurt gjentatte ganger om de samme opplysningene (Meld. St. 27 (2015–2016))¹. Målbylde for Skatesaken i 2015 er fremstilt som en [trapp](#) med tre nivåer, hvor gjenbruk av data er øverste nivå. For å nå nivå tre er det nødvendig med en strategisk tilnærming for data som brukes av mange, eller som er kritiske for samfunnet.

Erfaringene fra Sverige og Danmark viser at topplederforankring er kritisk for å kunne gjennomføre effektfulle tiltak på tvers for å bedre forvaltningen av nasjonale grunndata. Skate er i posisjon til å gi lederforankring, ta et helhetlig ansvar for hele offentlig sektor og drive frem bedre forvaltning av nasjonale grunndata. Arbeidsgruppen ber Skate opprette en strategisk styringsgruppe med utvalgte skatemedlemmer og en arbeidsgruppe med operative ressurser. Formålet er å vurdere, definere, prioritere og plassere ansvar for foreslåtte tiltak. Som et minimum anbefales det at Digdir, KS og dagens felleskomponenteiere (BRREG, Kartverket og SKE) deltar i styringsgruppen.

Målbylde og tiltaksområder

Basert på behovene og utfordringsbildet har arbeidsgruppen kommet frem til følgende målbylde:

Nasjonale grunndata er opplysninger som mange har bruk for og som er særlig viktige for samfunnets funksjoner og tjenester. De skal ha tilstrekkelig kvalitet og være enkelt tilgjengelige

Arbeidsgruppa er inspirert av våre naboland; å snakke om grunndata i domener, med fokus på de som er/bør være nasjonale. Det videre arbeidet skal sikre at viktige opplysninger blir identifisert, tilgang er enkel og enhetlig, ansvar for dataene tydelig plassert og at datakvaliteten heves og er forutsigbar.

Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltaksområder²:

1. Domeneansvar
2. Felles overordnet datamodell for nasjonale grunndata
3. Standardisering
4. CDO-funksjon
5. Politisk styring
6. Juridiske virkemidler
7. Bruker-/konsumentorientering

¹ Meld. St. 27 (2015–2016) – Digital agenda for Norge

² Nærmere beskrivelse av hva som ligger i tiltaksområdene kan leses i vedlegg 1

Tiltakene bør sees i sammenheng med Digdirs pågående arbeid med kommende relevant [EU-regelverk](#), [utvalg for helhetlig regulering av viderebruk av offentlig informasjon](#) og tiltakene foreslått i KDDs [utredning av dataøkonomien i offentlig sektor](#).

Utviklingstrekk

Landskapet fellesløsningene for data operer i er i endring. Vi vil trekke frem to utviklingstrekk som kan få betydning:

1. Konsumenter av data har i et stadig økende omfang behov for data fra en rekke tilbydere og kilder, ofte i kombinasjon med data fra ulike kilder og gjerne i kombinasjon med data fra dagens felleskomponenter.
2. Teknologisk utvikling gjør at viktige data kan forvaltes kildenært og utveksles fra fagsystemer, og ikke trenger å overføres til en sentral forvalter

Data er en grunnleggende infrastruktur og ensidig fokus på datakilder og den som har ansvar for disse, er ikke lenger tilstrekkelig. Data i ulike kilder fungerer i et samspill og det er behov for et mer helhetlig perspektiv på opplysningene samlet. Hvilke opplysninger bør inngå i nasjonale grunndata, hvilke roller trengs og hvem skal få ansvar for å innhente, forvalte og tilby disse. Nærmere beskrivelse av utviklingstrekk kan leses i vedlegg 1.

Utfordringer og konsekvenser³

Oppsummert peker utfordringene tilbake til manglende helhetlig tilnærming til opplysninger og fravær av en felles styringsmodell med avklarte roller og ansvar:

- Vanskelig å være tilbyder og konsument
- Ingen helhetlig tilnærming til opplysninger
- Fravær av helhetlig styringsmodell
- Usikker datakvalitet
- Tilpasningsevne og kritikalitet

For konsumentene fører det til at det er krevende å holde oversikt over ulike datatilbyderes prosesser, kvalitet og hvordan data fra ulike kilder kan sammenstilles og virke sammen. Dataene er ikke enkelt kombinerbare på tvers av de ulike kildene, og det samlede settet med opplysninger er ikke beskrevet i en overordnet felles informasjonsmodell. Effektiv automatisering gir mindre rom for skjønnsutøvelse og stiller strengere krav til datagrunnlaget. Det er ofte vanskelig å korrigere data i den autoritative kilden når feil oppdages, og blir derfor ikke alltid gjort. I ytterste konsekvens kan utfordringene med datakvalitet føre til at digitaliseringsarbeidet bremser opp fordi vi er avhengige av skjønnsutøvelse for å avgjøre om data er korrekt eller ikke.

Tilbyderne mangler rammer til utvikling for å møte konsumentbehov, og det mangler felles prosesser for effektiv samhandling med dataprodusenter og -konsumenter. Det er krevende å ha en løpende forpliktelse om deling av data med andre. Dette kan være forventninger knyttet til innhold eller leveranser. Det skapes en direkte kobling mellom egne interne prosesser opp mot eksterne verdikjeder og økosystem, hvor andre virksomheter er avhengige av tilgang til dine data til enhver tid.

Innbyggernes tillit til myndighetene forutsetter at det offentlig ivaretar innbyggernes rettigheter og plikter. Beslutninger må ikke oppleves som vilkårlige, men som resultater av grundig behandling basert på opplysninger i tråd med kriterier om blant annet objektivitet, likhet og etterprøvnbarhet. En digital offentlig sektor betyr en offentlig sektor med gjensidige avhengigheter og tillit til hverandres data. Feil i data forplanter seg og kan utfordre rettssikkerhet, effektivitet og bruk erretting. Feil data kan bety at vi tar avgjørelser på feil grunnlag og kan få store konsekvenser for den enkelte.

Til diskusjon i Skate

- Støtter Skate anbefalingen og har Skate ev. forslag til justeringer?
- Hvilke virksomheter bør inngå i styringsgruppen?
- Hvilket ambisjonsnivå ønsker Skate?

³ Utdypning av utfordringsområdene og konsekvenser kan leses i vedlegg 1

Vedlegg

- Vedlegg: Utdypning av tiltaksområder, utfordringer og konsekvenser

Saken vil bli framlagt av Joachim Fugleberg

Saksframlegget er utarbeidet av Digitaliseringsdirektoratet i samarbeid med Brønnøysundregistrene, Halden kommune, Kartverket, NAV og Skatteetaten

Oslo, 27.9.2022